

MJ310849

MASARYKOVA UNIVERZITA
Ped. fakulta - podatelna
Č.j./E.č.: <i>7U/371/2014/PdF</i>
Datum/Čas: 06-01-2014 /
Počet listů dokumentu: 6
Počet příl. a listů/sv.:
Počet a druh nelist. příloh:

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Habilitační obor

Pedagogická fakulta MU

Pedagogika

Uvěno do spisu 7U/53283/2013/PdF - 13

Uchazeč

Pracoviště

Habilitační práce

Mgr. Jiří HAVEL, Ph.D.,

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity

Inkluze v českých primárních školách v kontextu současného pojetí výuky elementárního čtení a psaní

Oponent

Pracoviště

doc. PaedDr. Miroslava BARTOŇOVÁ, Ph.D.,

Pedagogická fakulta MU

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Habilitační práce *Inkluze v Českých primárních školách v kontextu současného pojetí výuky elementárního čtení a psaní* přináší výzkumné studie, které autor realizoval téměř po dobu sedmi let, přičemž na některých z nich participovali i odborní asistenti katedry primární pedagogiky. V popředí prezentované práce je nutné vyzvednout snahu habilitanta o prolínání inkluzivního vzdělávání, jakožto speciálně pedagogické domény do obsahu, metod, forem obecné pedagogiky.

Vědecké práce tohoto druhu přinášejí poznatky především v realizovaných výzkumech, přičemž jejich teoretická zpracování problému tvoří úvod k výzkumnému šetření. Ve stejném duchu je podávána i předložená habilitační práce. Snahou autora a současně klíčovým cílem habilitační práce bylo zjistit, zda je v praxi základních škol („Škola pro všechny“) realizována inkluzivní didaktika, zda jsou zabezpečeny podmínky a strategie pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Habilitační práce je rozsáhlým spisem, tvoří ji 186 stran autorského textu. Je obligátně členěna na část teoretickou a empirickou, přičemž obě jsou postaveny tak, že přinášejí nové poznatky a nové pohledy na zkoumanou problematiku. Celkově má jasnou strukturu, jednotlivá témata na sebe logicky navazují. Mám-li se kriticky vyjádřit, autor prokázal dobrou orientaci v dostupné odborné produkci k danému tématu a přináší tak do domácího prostředí sumu informací. Na ploše 89 stran soustředil relevantní aktuální data a vědecky zdůvodněné teorie, rešerše výzkumů české i zahraniční provenience.

Zdařilým krokem autora je úvodní práce s terminologií a operacionalizací definic klíčových fenoménů (inkluze, integrace, inkluzivní škola, inkluzivní vzdělávání), které následně využil pro formulaci vlastního výzkumného problému. Inkluze je pojem, který je intenzivně diskutován a nemůže být řešen jen v kontextu současných společenskovedních teorií, překračuje hranice školy jako instituce a dotýká se i dalších aktivit jedince. Ztotožňuji se s autorem, že inkluzivní pedagogika nahlíží na žáky jako na členy skupiny, ve které má každý člen individuální potřeby. Základem nové kvality primárního vzdělávání se tak stává co nejkomplexnější poznání a následně respektování individuálních potřeb i možností každého žáka. To s sebou přináší i zvýšené nároky na osobnost iluzivního pedagoga. Jejich výčet je součástí další podkapitoly autorova textu.

Pozitivně hodnotím, že teoretické poznatky rozšířil o první empirickou studii habilitačního spisu. Autor v ní poukazuje na zahraniční výzkumy, které se staly *zrcadlem* i pro české výzkumníky. Jako příklad využitelný v praxi inkluzivně zaměřených českých škol je realizace

výzkumného projektu pracovního týmu katedry primární pedagogiky, jehož členem byl i habilitant. Celý tým pracoval v rámci výzkumného záměru PdF MU. Snahou bylo prokázat, zda je vzdělávací systém připraven na inkluzivní vzdělávání, zda jsou základní školy a potažmo i jejich učitelé připraveni přijmout podporu všem žákům. Východiskem byla kvalitní obsahová analýza požadavků na podporu žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu, které jsou vymezeny v dokumentech školské legislativy. V druhé etapě se soustředil na zabezpečení a akceptaci podmínek pro inkluzivní vzdělávání ve škole. Jako výzkumný nástroj si zvolili dotazník pod názvem *Rámeček pro sebehodnocení podmínek vzdělávání*. Při jeho zpracování vycházeli z adaptace *Index for inclusion*. Konečné výsledky byly interpretovány kvantitativně, avšak s úzkou vazbou na výsledky kvalitativního šetření. Pro upřesnění získaných výsledků se v poslední etapě výzkumu zaměřili na monitoring jevů inkluze přímo v edukačním procesu vybraných základních škol. Ten ukázal, že ve sledovaných školách sice implicitně existuje inkluzivní prostředí, avšak explicitně ne v té míře, jakou deklarují sami pedagogové. Poslední kapitola teoretického přehledu vymezuje inkluzivní didaktiku s akcentem na její didaktický koncept. Autor zastává názor, že inkluzivní didaktika se neorientuje jednostranně na aspekt kognice žáka, ale nahlíží na celou jeho osobnost. Stejně myšlenky deklaruje ve svých pracích L. S. Vygotský.

Teoretická práce je přehledně a čtivě zpracována, mám pouze některé marginální připomínky. Součástí teoretických východisek bych vzhledem k názvu práce a obsahu výzkumu zařadila i obligatorní specifikaci metod čtení akceptovaných v českých školách. V terminologii bych sjednotila kategorie: žák se SVP ve školním prostředí, dítě se SVP v rodině, v textu oba pojmy zaměňujete. Domnívám se, že v práci by měla být prezentována též analýza literatury z oblasti obecné pedagogiky, tak, jak máte provedeny analýzy vzhledem k inkluzivní pedagogice.

Vlastnímu tématu autorova dalšího dílčího výzkumu jsou věnovány následující dvě kapitoly. Vzhledem k cílům výzkumu se mi jeví kvalitativní metodologie jako oprávněná. V úvodní výzkumné kapitole autor podrobně specifikuje desing a techniky výzkumu. Téma výzkumu je originální v souvislostech širšího pojetí obecné pedagogiky, která se v minulosti a rané současnosti orientovala hlavně na přístupy k intaktním jedincům. Iluzivní vzdělávání se tak stává nadstavbovou dimenzí tohoto oboru. Hlavním cílem výzkumného projektu bylo zaměřit se na didaktické aspekty inkluzivního vzdělávání uplatňované ve výuce čtení a psaní jako jednoho ze stěžejních předmětů primární školy.

Prezentovaný výzkumný projekt přináší řadu pozoruhodných závěrů, je svou povahou realizován jako kvantitativní. K získání údajů byla použita metoda *ohniskových skupin*, sběr dat proběhl pomocí techniky otevřeného kódování. Na základě společných znaků si selektivně vymežil 10 kategorií (např.: Inkluzivní výuka elementárního čtení a psaní, specifické zásady a formy, Diagnostika a hodnocení...). Analýza kategorií pak představuje osnovu závěrečného *analytického příběhu*, který je významnou součástí prezentovaného projektu, přičemž představená analýza výzkumných výsledků zahrnuje i konkrétní doporučení pro pedagogickou teorii, výzkum a praxi.

Pozitiva práce:

Habilitační práce je originálním přínosem jak v rovině širě prezentování teoretických informací, tak příkladným zpracováním výzkumů.

Za největší přínos předložené práce považuji aplikaci dosažených výzkumných výsledků z oblasti inkluzivní didaktiky s akcentem na metodiku čtení a psaní u žáků se speciálními

vzdělávacími potřebami v systému škol hlavního vzdělávacího proudu. To si dle mého názoru vyžaduje nejen dobré teoretické poznatky v dané oblasti, ale i praktické zkušenosti.

Celou habilitační práce Mgr. Jiřího Havla, Ph.D hodnotím jako zdařilou odbornou studii, kde je vyváženě spojena teorie s výzkumem a se současnými potřebami pedagogické praxe.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

- 1. Součástí vaší práce je analýza zahraničních výzkumů. Specifikujte základní aspekty, které mohou ovlivnit, či již ovlivňují inkluzivní přístupy učitelů v edukaci škol hlavních vzdělávacího proudu v českých podmínkách.**
- 2. Pedagogická diagnostika, hodnocení, sebehodnocení jsou stále diskutovanými aspekty ve vzdělávání. Jak se učitelé s těmito aspekty ztotožnili v případě vašeho výzkumu.**

Závěr

Habilitační práce Jiřího HAVLA „Inkluze v českých primárních školách v kontextu současného pojetí výuky elementárního čtení a psaní“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Pedagogika.

V Brně, dne 2.1.1014

(podpis)

